

TALEPAPIR

DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Åbent samråd
Titel	KOU samrådssp. D-G
Målgruppe	Folketingets Kommunaludvalg (Uddannelsesudvalget er også inviteret)
Arrangør	Folketingets Kommunaludvalg (spørgsmålene er stillet til M og indenrigs- og socialministeren)
Taletid	Ca. 10 minutter
Tid og sted	Tirsdag den 27. oktober 2009, kl. 13.30

1. Indledning

- Så går vi over til det næste af dagens to samråd, som angår spørgsmål D-G om kommuners og folkeskolelvers øjensynlige problemer med at overholde folkeskolelovgivningens regler om undervisningstimetallet.
- Vinklingen i spørgsmålene går på kommunernes økonomiske muligheder for at overholde reglerne. Jeg mener nu ikke, at den vinkel er særligt interessant, for det er slet ikke pengene, der er problemet.
- Indenrigs- og socialministeren og jeg er blevet enige om, at det denne gang er mig, der lægger ud.

2. Spørgsmål D

Ministeren bedes give sin vurdering af, om regeringen og KL's økonomiaftale fra juni måned 2009 kan sikre, at alle elever får minimumstimetallet set i lyset af, at 22 % af elever i 1. - 9. klasse ikke har modtaget minimumstimetallet i 2005-2007 i ét eller flere fag eller fagblokke (jf. KOU alm. del - bilag 3 indeholdende tre ministersvar, herunder en UNI•C Statistik og Analyse af 27. august 2009).

Svar:

- Spørgsmålet refererer til den opgørelse, som UNI•C Statistik & Analyse har udarbejdet på grundlag af indberetninger fra skolerne af de planlagte timetal for skoleårene 2005/06, 2006/07 og 2007/08, og som blev offentliggjort på Undervisningsministeriets hjemmeside primo juli måned. Som det fremgår af det bilag, der er henvist til i spørgsmålet, er der siden offentliggjort en nyere opgørelse på grundlag af skoleårene 2006/07, 2007/08 og 2008/09.
- Fælles for de to opgørelser er, at de tyder på, at der er en del elever, der ikke modtager den undervisningstid, de har krav på. Når jeg siger "tyder på", er det for at understrege, at der er tale om de planlagte timetal ved begyndelsen af et skoleår. Det er klart, at det reelle billede af, i hvilket omfang reglerne er overholdt, beror på, hvor mange timer eleverne rent faktisk har modtaget, når skoleåret er gået.
- Det er dog nærliggende at antage, at når der planlægges med for få undervisningstimer, så gennemføres der også for få, og derfor kan jeg heller ikke som undervisningsminister være tilfreds med de forhold, som UNI•C's opgørelser afdækker.
- Jeg vil dog pege på et enkelt metodisk forhold, man må tage i betragtning ved vurdering af de procenttal, der er opgjort over, hvor mange elever der ikke modtager den undervisningstid, som de har krav på. Nemlig, at både den elev,

der f.eks. har fået et par timer for lidt i klassens tid på 7.-9. klassetrin, og dén elev, der ligger langt under minimumstallene for såvel dansk som matematik på 1.-3. klassetrin, begge tæller med. Der er naturligvis i begge tilfælde tale om (tilsyneladende) overtrædelser af reglerne, men de er ikke lige alvorlige.

- I forbindelse med opfølgningen på UNI•C's første undersøgelse af undervisningstimetallene for perioden 2003/04-2005/06 konstaterede Skolestyrelsen i øvrigt, at en større andel af de skoler, der havde planlagt med under minimumstimetallene, faktisk havde afholdt de lovpligtige minimumstimetal.
- Og så er der trods alt grund til at fremhæve, at det gennemsnitlige antal planlagte undervisningstimer samlet set er steget. Eleverne i 1.-9. klasse modtog således ifølge UNI•C's opgørelse gennemsnitlig 7.603 undervisningstimer i perioden 2005/06-2007/08, mens de i perioden 2003/04-2005/06 gennemsnitlig modtog 7.542 timer. Ser man på den nyeste opgørelse, fremgår det, at eleverne i perioden 2006/07-2008/09 gennemsnitlig modtog 7.626 timer - dvs. i alt en stigning på gennemsnitlig 84 timer siden den første periode. Til sammenligning ligger de samlede vejledende timetal for 1.-9. klasse på 7.440 timer.
- Problemet er derfor ikke så meget, at kommunerne ikke afsætter de fornødne ressourcer til at give nok undervisningstid, men måske snarere at undervisningstiden ikke er fordelt på en måde, så eleverne får den i de fag og fagblokke, som de har krav på. Den prioriteringsopgave forventer jeg, at kommunerne får styr på.
- I den forbindelse vil jeg i øvrigt gerne understrege, at i de tilfælde, hvor regeringen og forligspartierne bag folkeskoleloven har truffet beslutning om, at kravene til undervisningstimetallet skulle stige, er kommunerne blevet kompenseret fuldt ud over bloktilskuddet.
- Og der er som nævnt tidligere intet i regeringens og KL's aftale om den kommunale økonomi, der kan begrunde, at det ikke skulle være muligt at give eleverne det nødvendige timetal.
- Endelig vil jeg gøre opmærksom på, at elevtallet i folkeskolen fremover vil være faldende, hvilket indebærer, at en uændret udgiftsramme for folkeskolen vil betyde øget ressourceforbrug pr. elev. UNI•C er p.t. ved at opdatere elevprognosen. Den vil bekræfte udviklingen med et faldende elevtal.

2. Spørgsmål E

Ministeren bedes redegøre for, hvor mange kommuner, der forventer at skære ned for timetallet i folkeskolen i næste skoleår.

Svar:

- Jeg er ikke i besiddelse af data, der belyser, hvor mange kommuner der forventer at skære ned på timetallet i folkeskolen i næste skoleår. Jeg ønsker ikke at blande mig i kommunalbestyrelsernes politiske og økonomiske prioriteringer vedrørende skolernes økonomiske rammer for det kommende skoleår, så længe minimumstimetallene overholdes.
- Jeg vil dog gerne benytte lejligheden til at advare imod, at man på politisk niveau i en kommune træffer en principiel beslutning om, at undervisningstiden generelt eller i bestemte fag skal nedsættes til minimumstimetallene. Herved bliver risikoen for, at skolerne ender med ikke at leve op til minimumstimetallene, simpelthen for stor. Det er således en almindelig erfaring, at planlagte undervisningstimer kan blive aflyst af den ene eller den anden grund, og hvis der kun er planlagt med det absolutte minimum, vil det i praksis kunne blive umuligt at leve op til kravene.
- Dertil kommer, at kommunalt fastlagte rammer for skolernes virksomhed generelt bør efterlade et vist spillerum for de enkelte skolebestyrelser og skolelederes beslutninger - således også, når det drejer sig om elevernes undervisningstid. Der vil jo ofte være særlige forhold, som kommunalbestyrelsen ikke har indsigt i, og som skolens leder skal have mulighed for at tilgodese ud fra sin faglige sagkundskab og sin indsigt i de faktiske forhold på skolen.

3. Spørgsmål F

Ministeren bedes give en vurdering af, om økonomiaftalen har givet bedre forudsætninger for kommunerne til at tilgodese folkeskoleområdet fremover, herunder prioritering af det lovpligtige timetal.

Svar:

- Jeg har sagt det før, og nu siger jeg det igen: I en international sammenhæng hører den danske folkeskole til blandt de dyreste grundskoler i verden målt i udgifter pr. elev - og der er ikke noget som helst, der tyder på, at udgiftsniveauet er faldende, når man kigger på udviklingen i kommunernes budgetterede og regnskabsførte udgifter på folkeskoleområdet inden for de seneste år.
- Det er og bliver et kommunalt ansvar, at eleverne i folkeskolen får den undervisning, de har krav på. Hvordan der skal prioriteres, er altså et politisk ansvar i kommunalbestyrelserne, og debatten herom hører først og fremmest hjemme i kommunen.
- Når det er sagt, så har det slået mig, at der er så stor forskel fra kommune til

kommune med hensyn til, hvor stor en del af deres samlede arbejdstid lærerne faktisk bruger på undervisning. Det viser senest en undersøgelse fra UNI•C, der er offentliggjort i september i år. Her er da et sted, hvor man efter min opfattelse kunne sætte ind ude i de kommuner, der har en lav udnyttelsesgrad.

- Det har vist sig, at der i én kommune er en gennemsnitlig undervisningsandel i folkeskolerne på 31,2 pct. og i en anden en gennemsnitlig undervisningsandel på 40,3 pct. I de fleste kommuner ligger andelen på mellem 35 og 37 pct.
- Hvis man antager, at den enkelte kommune hæver lærernes undervisningstid til gennemsnittet af de fem kommuner, der har den højeste undervisningsandel, kan man beregne, at der på landsplan vil kunne frigøres i alt ca. 2,3 mio. undervisningstimer (timer á 60 minutter), hvilket svarer til ca. 3.100 lærerårsværk.
- Det betyder, at man for præcis den samme lønudgift som i dag vil kunne få undervist eleverne i den danske folkeskole i 2,3 millioner flere timer. Det svarer til, at 300 klasser kan blive undervist fra deres 1.-9. klasse for de samme penge, eller sagt på en anden måde, at undervisningen ved 10 tresporede skoler fra 1.-9. klasse kan gennemføres uden ekstra lønudgifter.
- Dette kan ske inden for de overenskomstmæssige rammer, som er gældende i dag. Selv om der er tale om gennemsnitsberegninger, er det da interessante oplysninger, som bør give anledning til eftertanke hos nogle lokalpolitikere og forvaltningschefer.

4. Spørgsmål G

Ministeren bedes ligeledes redegøre for, hvilke økonomiske og andre initiativer, der kan sikre, at alle danske skolebørn rent faktisk får de undervisningstimer de har krav på, jf. Undervisningsministeriets fastsatte minimumstimetal.

Svar:

- Jeg finder det selvsagt ikke tilfredsstillende, hvis de minimumstimetal, der gælder, ikke bliver overholdt. Tværtimod finder jeg det uacceptabelt.
- De gældende regler om undervisningstimetal i folkeskolen indeholder en meget stor fleksibilitet. Jeg har som undervisningsminister fastsat visse minimumstimetal og herudover vejledende undervisningstimetal for de enkelte fag. Kun minimumstimetallene er bindende. De vejledende undervisningstimetal er udtryk for de af Undervisningsministeriet anbefalede timetal i det enkelte fag på det enkelte klassetrin. Der er således ikke krav om, at skolerne skal tilbyde et timetal svarende til de vejledende timetal. Der skal dog naturligvis planlæg-

ges med et timetal, som lokalt vurderes at kunne sikre, at undervisningen lever op til de målbeskrivelser, der fremgår af Fælles Mål, samt de krav, som er fastlagt om folkeskolens afgangsprøver.

- Uanset regelsættets fleksibilitet viser det sig altså, at en lang række skoler i en lang række kommuner alligevel ikke lever op til de mindstekrav, der faktisk gælder, nemlig i kraft af minimumstimetallene. Det kan ikke retfærdiggøres.
- Hvis det virkelig er rigtigt, at man ikke kan administrere de store frihedsgrader ude i kommunerne og skolerne, så kan vi selvfølgelig i sidste ende blive nødt til i folkeskoleforligskredsen at tage konsekvensen af dette og ændre modellen i retning af mere entydige krav og mindre frihed. Den vej har jeg fortsat ikke den store lyst til at gå.
- Jeg vil derimod - i lighed med den tilsynsindsats, som har været gennemført siden 2007 i anledning af de tilsvarende data for skoleårene 2003/04-2005/06 - sørge for, at også de nu foreliggende oplysninger om de efterfølgende generationer af elever bliver undersøgt til bunds. Det er i den forbindelse vigtigt, at der bliver fulgt op i forhold til hver enkelt kommune og skole. I det omfang det er praktisk muligt og relevant, skal de elever, der ikke har fået den undervisning, de har krav på, modtage kompensation herfor, f.eks. i form af ekstra undervisning på et senere klassetrin.
- Det er derfor også vigtigt, at vi fremover bliver hurtigere til at tage bestik af de data, der fremkommer, og til at reagere. Det vil jeg arbejde for sker.
- Jeg kan oplyse, at Skolestyrelsen nu har drøftet den nærmere tilrettelæggelse af opfølgningen på de nu foreliggende data med KL. Der er lagt op til to spor i det videre arbejde - et fremadrettet spor, der i samarbejde med KL har fokus på vejledning og procedurerne omkring indberetninger m.v., og et bagudrettet, der har fokus på opfølgning.
- KL vil efter det oplyste præcisere forpligtelsen til at indberette minimumstimetallene korrekt over for samtlige kommunaldirektører samt børne- og kulturcheferne. Jeg vil desuden med inddragelse af alle relevante parter kigge på, hvordan man kan skærpe vejledningsindsatsen om de gældende regler, forbedre kvaliteten af indberetningen af undervisningstimetal samt lette arbejdsbyrden i forbindelse hermed.
- Opfølgningssporet tager Skolestyrelsen sig af. Jeg håber og tror, at en fornyet tilsynsindsats også vil have en pædagogisk effekt over for kommunerne og skolerne. En række omtaler, som jeg har set i diverse lokale medier i den seneste tid, tyder på, at der ude i kommunerne er en væsentligt større opmærksom-

hed om undervisningstimetallene som sådan og på vigtigheden af, at reglerne overholdes. Indtrykket bestyrkes af, at ministeriet for tiden modtager flere telefonhenvendelser m.m. fra kommuner og skoler om undervisningstimer end tidligere. Det finder jeg glædeligt.

- Jeg har fuld tillid til, at kommunerne og skolerne snart vil få timetalsmodellen ind under huden - at de forstår dét særlige ansvar, den indebærer, og samtidig opnår den tilfredsstillelse, som kan ligge i at udnytte de lokale frihedsgrader og muligheder i regelsættet.
- Nu vil jeg overlade ordet til indenrigs- og socialministeren.